

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

Bakalářské prezenční studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Monika Dubská

Edvard Beneš a mnichovská krize

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Lukáš Novotný, Dr.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Monika Dubská

Edvard Benes and the Munich Crisis

Prague 2012

The bachelor thesis work supervisor:
Mgr. Lukáš Novotný, Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. 3. 2012

Monika Dubská

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Lukáši Novotnému, Dr., za důvěru při volbě tématu, za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá osobou prezidenta Edvarda Beneše a událostmi, které vyústili v mnichovskou krizi. První kapitola přehledně popisuje studijní léta a mezníky Benešovy politické kariéry. Ve druhé kapitole popisují národnostní složení obyvatel ve 30. letech a postavení německé menšiny v ČSR. Třetí část charakterizuje průběh mnichovské dohody, její příčiny a důsledky, které v roce 1938 vzbudily značnou pozornost ve světě, v Evropě i v Československu. Poslední kapitola zachycuje roli Edvarda Beneše v období mnichovské krize, která byla traumatem po zbytek jeho života.

Klíčové pojmy

Abdikace, Adolf Hitler, Československo, diplomacie, druhá světová válka, Edvard Beneš, habilitace, hospodářská krize, karlovarské požadavky, komunismus, Konrad Henlein, Malá dohoda, menšinová otázka, Milan Hodža, mnichovská dohoda, nacismus, německá menšina, NSDAP, obrana země, první světová válka, Runcimanova mise, spojenecká smlouva, Společnost národů, SSSR, Sudety, Sudetští Němci, Sudetoněmecká vlastenecká fronta (SHF), Sudetoněmecká strana (SdP), T. G. Masaryk, Třetí říše, versailleská konference, západní mocnosti.

Annotation

This bachelor thesis deals with the character of Edvard Benes, the President of Czechoslovakia, and the events that resulted in the Munich Crisis. The first chapter clearly describes his years of study and the most important turning points of Benes political career. The second chapter describes the ethnic composition of population in the 30ties and the status of the German minority in Czechoslovakia. The third part discusses the course of the Munich Agreement and its cause and consequences that in 1938 attracted considerable attention in the world, Europe and Czechoslovakia too. The last chapter catches the role of Edvard Benes during the Munich Crisis which had been a trauma for the rest of his life.

Key words

Abdication. Adolf Hitler, Czechoslovakia, diplomacy, World War II, Edvard Benes, habilitation, economic crisis, Carlsbad requirements, communism, Konrad Henlein, Lettle agreement, minority question, Milan Hodza, Munich Agreement, Nazism, German minority, NSDAP, defense of the country, First World War, Runciman mission, Allied contract, The League of Nations, SSSR, Sudetenland, Sudeten Germans, SHF, SdP, T. G. Masaryk, The Third Reich, Versailles conference, Western powers.

OBSAH

ÚVOD	8
1. EDVARD BENEŠ – DIPLOMAT A STÁTNÍK	10
1.1. Život Edvarda Beneše do roku 1918	10
1.2. Edvard Beneš ministrem zahraničních věcí ČSR	12
1.3. Edvard Beneš prezidentem ČSR	16
2. NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ ČSR VE 30. LETECH	19
2.1. Národnostní složení	19
2.2. Sídlní struktura německé menšiny	21
2.3. Radikalizace politického života německé menšiny	22
3. MNICHOVSKÁ KRIZE	25
3.1. Požadavky SdP	25
3.2. Runcimanova mise	28
3.3. Průběh mnichovské konference	29
3.4. Vysídlení Čechů z pohraničí	32
4. ROLE EDVARDA BENEŠE PŘI MNICHOVSKÉ KRIZI	34
4.1. Edvard Beneš a Německo	34
4.2. Edvard Beneš a západní mocnosti	36
4.3. Edvard Beneš a obrana země	38
ZÁVĚR	40
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	41
SEZNAM OBRÁZKŮ	45
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

První kapitola se nazývá Edvard Beneš – diplomat a politik, zachycuje důležité mezníky jeho politické kariéry. Ve stručnosti začíná jeho studiem po Evropě, které předurčuje jeho politickou kariéru. Rok 1914 mu změnil život a jeho životní osudy byly úzce spjaty T. G. Masarykem. Od vzniku Československé republiky působil jako ministr zahraničí, kde prokázal svoji diplomatickou obratnost. Proto není pochyb o tom, že právě Edvard Beneš se zasloužil o stát. Stál u zrodu Společnosti národů (1920) a uzavřel spojeneckou smlouvu s Francií (1924). Základem Benešovi meziválečné politiky se stala tzv. Malá dohoda, vytvořená v letech 1920-1921. V roce 1935 se stal prezidentem po abdikaci T. G. Masaryka, který více než patnáct let usiloval, aby politické strany uznaly Benešovo nástupnictví. V té době vzrůstala moc Německa a začalo se schylovat k Mnichovskému diktátu (1938). Proto věnoval velkou pozornost na obranu země. Po Mnichovu přestal věřit Západu, především Francii, která ho zradila, při podpisu mnichovské dohody. Brzy poté abdikoval ze své funkce a odešel do Anglie. V roce 1946 byl znovu zvolen prezidentem. V této době, ale začala vzrůstat moc komunistů, kteří se stali nejsilnější stranou ČSR. Proto v červnu roku 1948 znovu abdikoval na funkci prezidenta a odjel do Sezimova Ústí, kde 3. září zemřel.

Ve druhé kapitole popisují národnostní složení ČSR ve 30 letech a věnují se zde postavení sudetských Němců, kteří se stali hlavním problémem československého státu. V letech 1926 až 1938, byla německá menšina jediná, která získala zastoupení ve vládě. Od roku 1933 se Sudetoněmecká vlastenecká fronta (SHF) stala sdružující organizací sudetských Němců, která byla v roce 1935 přejmenována na Sudetoněmeckou stranu (SdP), jejímž hlavním vůdcem byl Konrad Henlein.

Třetí kapitola nese název Mnichovská krize, která v roce 1938 vedla ke značné pozornosti jednak ve světě, v Evropě, tak v neposlední řadě i v Československu. Tuto krizi předcházeli tzv. karlovarské požadavky, které

vycházely z jednání mezi Konradem Henleinem a Adolfem Hitlerem. Jednalo se o 8. bodů, které by nadřadily německou menšinu vůči ostatním menšinám v Československu. V srpnu 1938 byla zahájena tzv. Runcimanova mise, která předcházela zářijovým událostem. Měla vyřešit spor mezi československou vládou a Sudetoněmeckou stranou a zabránit tak konfliktu, který by později přerostl v konflikt válečný. Koncem září 1938 byla podepsána mnichovská dohoda čtyřmi evropskými velmocemi v Mnichově. Jejímž cílem, byl plán na obsazení německého pohraničí v Československu. Po podpisu dohody nastalo okamžité vysídlení Čechů z pohraničí.

Čtvrtá kapitola se nazývá role Edvarda Beneše při mnichovské krizi. Období Mnichova a události, které následovaly po něm, ovlivnily Beneše natolik, že se rozhodl, že napříště už nebude spojovat osud Československa pouze s osudem západních mocností, které jej zradily. Dospěl k rozhodnutí, že Československo se může úspěšně bránit německé expanzi, ale pouze do příchodu Sovětského svazu. Beneš již od října 1934 do září 1938 vedl nerovný zápas s Hitlerovským Německem. Hitler se, už od roku 1933 snažil zlikvidovat Československo i jeho české obyvatelstvo. Pravdou je, že prezident Beneš byl jediný, který se s nacistickým diktátorem nikdy nesetkal.

1. EDVARD BENEŠ – DIPLOMAT A POLITIK

1.1. Život Edvarda Beneše do roku 1918

Edvard Beneš byl významným filozofem, sociologem, politikem a státníkem. Narodil se 28. května roku 1884 v Kožlanech na Rakovnicku jako nejmladší syn v maloroľnické rodině.

Roku 1890 začal chodit do kožlanské školy, kterou ukončil v červnu roku 1896. V této době se velmi věnoval četbě a již mezi 8. a 9. rokem napsal první báseň „ódu na Mistra Jana Husa“.¹ Po ukončení kožlanské školy byl přijat na gymnázium na Královských Vinohradech, na kterém úspěšně odmaturoval v roce 1904. S ohledem na dobrou známku z filozofické propedeutiky byl Edvard Beneš doporučen ke studiu na filozofické fakultě v Praze. Na níž si zapsal studium filozofie, románských a germánských jazyků. Později si ještě zapsal studium italského jazyka, ruského jazyka a literatury. Chodil zde na přednášky profesora Masaryka, který mu doporučil studovat v Paříži na Sorbonně románskou jazykovědu. Musel se už pracně probíjet životem v Praze, pak v Paříži se tento boj ještě více stupňoval. Sám o tom napsal ve svých Pamětech (I, 9): „Pracoval jsem 16-18 hodin denně a hltal vše, co mi bylo dosažitelné, abych pronikl co nejrychleji v soudobé proudy myšlenkové a načerpal zároveň dostatečnou záruku vzdělání všeobecného i potřebné základy pro odborné studium filozofie“.² Beneš se také věnoval studiu politických věd a dal se zapsat na právnickou fakultu university v Dijonu, kde bylo možno získat doktorát práv za dva roky. Před odjezdem do Francie uzavřel smlouvu s redakcemi sociálně demokratických listů Práva lidu, Rovnosti a dopisovatelské činnosti. Jako pařížský dopisovatel v roce 1906 napsal 38 článků do Práva lidu a 23 článků do Rovnosti, také překládal z francouzštiny. V té době působil čtyři měsíce jako novinář v Anglii, s cílem poznat život a

¹ HAVLÍČEK, František. *Eduard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991, s. 6. ISBN 80-85431-20-3.

² URBAN, František Jaroslav. *President dr. Eduard Beneš*. 3. vyd. Praha: Ústřední učitel'ské nakladatelství a knihkupectví spol. s.r.o., 1946, s. 18.

zdokonalit se tak v anglickém jazyce. V létě 1907 Beneš přerušil pařížská studia a v říjnu odjel na rok na univerzitu do Berlína, kde studoval díla Kanta, Hegela, Marxe a Nietzscheho. Poté se vrátil do Prahy a po rozmluvě s Masarykem se vzdal myšlenky pracovat v redakci Práva lidu. Na doporučení T. G. Masaryka se rozhodl ukončit studium filozofie na pražské univerzitě a předložit rigorózní práci, neboť doktorát práv z Dijonu nebyl v Rakousku-Uhersku uznáván. Proto obhájil doktorát na pražské filozofické fakultě na téma: „*Původ a vývoj moderního politického individualismu*“.³ Po návratu z ciziny, v září 1908, se stal profesorem na Československé obchodní akademii v Praze, kde vyučoval tři roky. Po habilitaci v oboru filozofie, přednášel sociologii na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.⁴

V roce 1914 přichází první světová válka, která Beneše zaujala a vrhla jej v náruč jeho bývalého profesora Masaryka. Sám o tom napsal v Pamětech (I., s. 14): „*A když ta osudná chvíle přišla, začal jsem s klidným, ke všemu odhodlaným, vše obětujícím, nikdy neváhajícím srdcem provádět revoluci*“.⁵ Stal se tedy oddaným spolupracovníkem Masarykovým, který se Benešovi začal svěřovat se svými plány na odchod do ciziny; oba se dohodly na další spolupráci. Beneš byl s Masarykem v trvalém styku, organizoval domácí odboj „*Maffie*“⁶ a opatřoval finanční prostředky na ilegální práci. Obstarával zejména spojení mezi Prahou a Masarykem ve Švýcarsku. V září 1915 odešel Beneš do zahraničí a od této doby jsou jeho životní osudy úzce spjaty s osobnostmi T. G. Masaryka a M. R. Štefánika. Žije v Paříži, kde také organizuje a řídí jednotlivé složky zahraniční emigrace, podílí se také na propagaci československého politického programu. Také se podílel na ustanovení Československé národní rady (1916), kde zastával místo generálního tajemníka. Společně s M. R. Štefánikem jednal s představiteli

³ HAVLÍČEK, František. *Eduard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991, s. 9. ISBN 80-85431-20-3.

⁴ NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*. 1. vyd. Brno: CP Books, 2005, s. 10. ISBN 80-251-0545-8.

⁵ URBAN, František Jaroslav. *President dr. Eduard Beneš*. 3. vyd. Praha: Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví spol. s.r.o., 1946, s. 19.

⁶ HANZAL, Josef. *Eduard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 11. ISBN 80-204-0445-7.

dohodových mocností o zřízení samostatných československých vojenských jednotek.

Na adresu Edvarda Beneše se dá prohlásit, že se v letech 1914-1919 stal nejkompetentnější osobou, která měla stanout v čele nově se tvořící československé diplomacie. Jeho zásluhy o vznik samostatného československého státu v roce 1918 nebylo a dosud není možné zpochybňovat.⁷

1.2. Edvard Beneš ministrem zahraničních věcí ČSR

Edvard Beneš působil ministrem zahraničních věcí od října 1918 do prosince 1935. V této funkci prokázal mimořádné schopnosti, diplomatickou obratnost a vysokou aktivitu. Za uznání Československa na evropském poli nemá nikdo větších zásluh než právě on. Zatímco Masaryk byl teoretikem, Beneš byl tím, kdo Masarykovy plány uskutečňoval.⁸

Vedle T. G. Masaryka nejvýrazněji přispěl k položení solidního základu tradice moderní demokratické československé a české státnosti. Podílel se aktivně na mezinárodním zakotvení československého státu v centrální Evropě i na budování jeho vazeb s oběma demokratickými velmocemi evropského Západu, Francií a Velkou Británií. Zastupoval mladou Československou republiku v nově vzniklé Společnosti národů, kde se pravidelně zúčastňoval zasedání její rady a všech podzimních shromáždění. Na Benešově zahraničněpolitickém ideovém konceptu se výrazným způsobem podílel i Masaryk.⁹ Již od počátku se Beneš orientoval na Společnost národů a na

⁷ DEJMEK, Jindřich. *Edvard Beneš: politická biografie českého demokrata. Revolucionář a diplomat (1884-1935)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1224-0.

⁸ DREXLER, Otto. Počátky československé zahraniční politiky. *Britské listy* [online]. 2006 [cit. 2006-11-21]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/31348.html>

⁹ DEJMEK, Jindřich. *Edvard Beneš – Prezident republiky a vůdce národního odboje (1935-1948): politická biografie českého demokrata*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008, s. 702-707. ISBN 978-80-246-1473-1.

pokojné řešení mezinárodních problémů a sporů.¹⁰ Potřebou nového politického uspořádání v Evropě si uvědomovali všichni významní politici, kteří se na versailleské konferenci zamýšleli nad zajištěním světového míru po první světové válce. Proto podpořili a přijali za svou ideu amerického prezidenta Wilsona vytvořit mezinárodní organizaci, jež by bděla nad udržением mírových vztahů mezi státy. Proto do hlavního dokumentu versailleské konference, mírové smlouvy s Německem byl vtělen Pakt o Společnosti národů. USA, jejichž prezident, který byl duchovním otcem Společnosti národů, se postavilo proti, stáhly se zpět do svého izolacionismu a Pakt o Společnosti národů Kongres USA neratifikoval. Versailleská mírová smlouva, obsahovala mírovou smlouvu mezi mocnostmi Dohody a jejich spojenci na jedné a s Německem na druhé straně, byla podepsána 28. 6. 1919 ve Versailles. Z dokumentů vyplívá, že: „*založení Společnosti národů znamenalo významnou změnu v mezinárodních vztazích, neboť vedlo k jejich demokratizaci*“.¹¹ Beneš se snažil o zajištění míru, o čemž svědčí i jeho významná aktivita ve Společnosti národů, kde si vydobyl nezpochybnitelné postavení a často sehrával důležitější roli, než jaká by mohla být přisuzována ministrovi malého státu v srdci Evropy.

Edvard Beneš stál u zrodu Společnosti národů a jako její předseda, člen Rady a bezpečnostního výboru prosazoval politiku kolektivní bezpečnosti. Se smlouvami s Jugoslávií a Rumunskem vytvářel Beneš obranný systém tzv. Malé dohody. Ta nabyla v platnost, v roce 1921. Jejím základem byly dvojstranné vojenské smlouvy, uzavřené mezi Jugoslávií a Rumunskem, v roce 1922 byly doplněny třemi multilaterálními smlouvami o politickou a hospodářskou spolupráci a roku 1930 dohodou o pravidelných schůzkách ministrů zahraničních věcí. Pevnou strukturu dostala Malá dohoda až tzv. organizačním paktem, podepsaným v roce 1933 v Ženevě. Cílem Malé dohody bylo udržet status quo ve střední a jihovýchodní Evropě. Francie měla

¹⁰ HAVLÍČEK, František. *Edvard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991, s. 130. ISBN 80-85431-20-3.

¹¹ ORT, Alexandr. *Edvard Beneš: Diplomát a politik*. 1. Vyd. Praha: Irma, 1994, s. 19. ISBN 80-901353-1-5.

s každým státem Malé dohody spojeneckou smlouvu. V ČSR hrála Malá dohoda a její ministr zahraničí Edvard Beneš rozhodující úlohu.¹²

Beneš si jako ministr zahraničí předsevzal, tj. odstranit ve vnitřní politice rozdíly mezi bohatými a chudými a v zahraniční politice zajistit bezpečnost země. Byl trpělivým vyjednavatelem, hledal řešení, nestupňoval požadavky a v jednáních uplatňoval jazykové znalosti (angličtinu, francouzštinu, němčinu, italštinu a ruštinu). Tím si získal mezinárodní autoritu. V zahraniční politice byl hlasatelem moderního humanismu. Jako filozof a sociolog uznával takové kategorie, jako je rozum, pravda, spravedlnost, víra v boží dílo, víra ve svrchovanost člověka a v možnosti jeho zdokonalování. Mravnost v politice, individualismu v činnosti a důvěra v principy demokracie, to byly základní postuláty, na nichž budoval svou zahraniční politickou linii. Mnichov mu, ale později názorně prokázal, že těmito cestami se zahraniční politika netvoří.¹³

Dne 30. ledna 1933 došlo ke zlomu v evropské politice, neboť se říšským kancléřem stal Adolf Hitler a jeho nacistická strana (NSDAP) která, se nikdy netajila, tím, že ustanovení pařížské mírové konference o poválečném uspořádání Evropy z roku 1919 neuznává a tehdejší kapitulací podmínky vůči Německu považuje za nespravedlivé, neboť měly za následek zbídačení celé země. Hitler se netajil ani tím, že hodlá všechny Němce sjednotit v rámci nové Velkomoravské říše a tím splnit tužby i těch německy mluvících obyvatel, kteří zůstaly po první světové válce nevyslyšeny (včetně československé sudetoněmecké menšiny). Heslo znělo: „*Jeden národ, jedna říše, jeden vůdce*“¹⁴, to se mělo podle Hitlera a dalších nacistických pohlavárů časem změnit v neotřesitelnou politickou realitu na mapě Evropy. „*Nástup Hitlera je zdánlivě čistě německou záležitostí. Ve skutečnosti jen málo událostí v dějinách mělo srovnatelné mezinárodní důsledky. Pojem rovnosti národů, který se prosadil v Ženevě, neměl pro Hitlera cenu, stejně jako pojem rovnosti lidí.*

¹² TOMĚŠ, Josef. *Slovník k politickým dějinám Československa 1918-1992*. svazek 2. Praha: Budka, 1994, s. 116. ISBN 80-901549-2-1.

¹³ HAVLÍČEK, František. *Eduard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991, s. 132. ISBN 8é-85431-20-3,

¹⁴ LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 72. ISBN 80-7336-219-8.

Naopak v jeho očích existovala vládnoucí rasa, árijská, která má právo vládnout jiným a v případě potřeby je odstranit. Hitler se nezastaví ani před pohrdáním smlouvami, ani před válkou a ani před nespravedlností“. Tak charakterizoval tuto událost J. B. Duroselle a dodal: *„Rok 1933 se tak stává v dějinách mezinárodních vztahů rozhodujícím obratem“.*¹⁵ Tito dva rivalové (Beneš a Hitler) proti sobě stanuli jako hlavní nepřátelé na evropské politické scéně. Na rozdíl od Hitlera však Beneš nebyl příliš oblíbený. Chybělo mu totiž osobité charisma, kterým Hitler na veřejnosti doslova překypoval. Zatímco československý prezident dával v politice přednost promyšlené kalkulaci, Hitler často jednal emotivně, byl velikým hráčem, který musí někdy riskovat.¹⁶

Již v roce 1932 vystoupil Edvard Beneš a varoval Evropu před Hitlerem, kdy ve svém parlamentním projevu upozornil, že Evropa by se mohla dostat do periody nových těžkých krizí politických, které by nejprve vedly k novému velkému závodění ve zbrojení a nakonec snad i k novému nezadržitelnému konfliktu válečnému.

Celý Benešův život byl neoddělitelně spjat s politikou. Miloval ji nade vše a plně se jí oddával. Tuto jeho posedlost objevili všichni, kdo s ním přišly do styku. Jeho dlouholetý spolupracovník dr. Hubert Ripka o něm řekl: *„V osobě Edvarda Beneše našel Masaryk vynikajícího spolupracovníka, jedinečného diplomata, který dokázal dát československé zahraniční politice světovou úroveň a který úžasnou činností zajišťuje své zemi výjimečné mezinárodní postavení“.*¹⁷

¹⁵ ORT, Alexandr. *Edvard Beneš: Diplomata a politik.* 1. vyd. Praha: Irma, 1994, s. 39. ISBN 80-901353-1-5.

¹⁶ LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš.* 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 90. ISBN 80-7336-219-8.

¹⁷ ORT, Alexandr. *Edvard Beneš: Diplomata a politik.* 1. vyd. Praha: Irma, 1994, s. 78. ISBN 80-901353-1-5.

1.2. Edvard Beneš prezidentem ČSR

Dne 14. listopadu 1935 oznámil T. G. Masaryk po delší úvaze novému ministerskému předsedovi M. Hodžovi, že má úmysl odstoupit z funkce za předpokladu, že prezidentem republiky bude zvolen dr. Edvard Beneš, o kterém prohlásil: „*Bez Beneše bychom republiku neměli*“.¹⁸ S kandidaturou Beneše počítala převážná část veřejnosti i vlivné parlamentní kruhy, neboť Masaryk se tímto úmyslem netajil již od svého pobytu v USA v roce 1918. Více než patnáct let usiloval, aby politické strany uznaly Benešovo nástupnictví. Beneš měl za sebou dlouholetou zkušenost z prostředí evropské diplomacie: „*pokládal diplomacii, tak jako politiku, za vědu a zahraniční politiku pak považoval za královnu veškeré politické činnosti*“.¹⁹

Edvard Beneš byl zvolen prezidentem republiky v řádné volbě dne 18. prosince roku 1935 po odstoupení Presidenta – Osvoboditele. Volební úspěch Beneše již v prvním kole zajistili poslanci stran socialistických, lidových, KSČ a jednotlivců ze stran ostatních. Dosáhl 340 hlasů ze 440 možných. Dvacet čtyři poslanců hlasovalo pro českého botanika univerzitního profesora dr. Bohumila Němce (zpočátku mu podporu vyslovila i Henleinova Sudetoněmecká strana a Hlinkova slovenská ľudová strana)²⁰, který v poslední chvíli svou kandidaturu odvolal, a tak bylo odevzdáno 76 bílých lístků. Kvalifikovaná většina činila 268 hlasů. Volba se konala ve Vladislavském sále. Ministerstvo zahraničních věcí převzal po Benešovi předseda vlády Milan Hodža. A od konce února 1936 se stal novým ministrem Kamil Krofta.²¹

V době, kdy byl Beneš zvolen prezidentem, mu bylo jasné, že Evropa bude místem válečného konfliktu. Proto věnoval velkou pozornost přípravě obrany země a zesílení spojeneckých svazků proti Německu, když se Malá dohoda, v roce 1936 rozpadla. Za hlavní úkoly považoval konsolidaci a

¹⁸ HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 11. ISBN 80-204-0445-7.

¹⁹ ZEMAN, Zbyněk. *Edvard Beneš: politický životopis*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2000, s. 93. ISBN 80-204-0770-7.

²⁰ BIMAN, Stanislav. *Kronika 20. století*. Praha: Fortuna Print, 2000, s. 496. ISBN 80-7321-069-X.

²¹ HAVLÍČEK, František. *Eduard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991, s. 55. ISBN 80-85431-20-3.

upevnění vnitřní jednotky republiky řešením národnostních otázek; posílení obrany schopnosti země a modernizaci armády; zlepšení zahraničně politického postavení státu. Tyto úkoly byly vzájemně provázené a měly i své vnitropolitické a zahraničněpolitické konotace. V zahraničně politické orientaci vycházel Beneš z kontinuity své a Masarykovy předcházející politiky. Proto se v projevu v Liberci dne 9. srpna 1936 vrátil ke své základní koncepci a řekl: „Československo je pevný maják demokracie a klidného pokrokového vývoje. Je to země, jež v dnešních převratných dobách neústupně bude hájit střední vývojovou linii mezi krajní levicí a pravicí, neboť je a zůstane zemí středu mezi západem a východem“.²²

Po tříletém úřadování jako prezident byl Beneš po rozhodnutí o mnichovském diktátu německým nátlakem přinucen se vzdát své funkce. Proto 5. 10. 1938 abdikoval a odešel do Sezimova Ústí, kde strávil velmi krátkou dobu, jelikož 22. října odešel do zahraničí.²³ Beneš si zvolil Anglii, protože ji nepokládal za tak zkompromitovanou Mnichovem jako Francii. Mnichov pro něj znamenal těžké trauma s touhou odčinit jej. Po okupaci zbytku republiky Německem v březnu 1939, prohlásil mnichovskou dohodu za neplatnou. Od roku 1940 začal vykonávat funkci prezidenta v exilu, a to až do roku 1945. V exilu se snažil o posílení budoucí obnovené ČSR; přestal věřit Západu a za garanci poválečného Československa pokládal společenství SSSR, s nímž v roce 1943 uzavřel spojeneckou smlouvu.²⁴ Po obnově nezávislosti se opět ujal funkce prezidenta, ale v únoru 1948 přijal v úřadu demisi demokratických ministrů a umožnil tak Klementu Gottwaldovi sestavit novou vládu. Již ve volbách 1946 se komunisté stali nejsilnější stranou ČSR a to pro Beneše představovalo největší obtíž.²⁵ Komunisté využívali vlny nacionalismu, kalkulovali s živým sociálním citěním. Nástupu komunistické moci se pokusil vzepřít v květnu, kdy odmítl podepsat novou Ústavu 9. května, avšak

²² HAVLÍČEK, František. *Eduard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991, s. 57. ISBN 80-85431-20-3.

²³ TOMEŠ, Josef. *Slovník k politickým dějinám Československa 1918-1992*. svazek 2. Praha: Budka, 1994, s. 10. ISBN 80-901549-2-1.

²⁴ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 16. ISBN 978-80-251-3376-7.

²⁵ HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 6. ISBN 80-204-0445-7.

bezúspěšně. V následujících měsících abdikoval a v úřadu prezidenta jej vystřídal právě Klement Gottwald.²⁶

Edvard Beneš opustil 27. února 1948 Pražský hrad a odjel do Sezimova Ústí, kde 3. září téhož roku zemřel. Jeho poslední slova zněla: „*Umřu-li, nebude to má chyba. Vina bude ležet na těch, kteří mě tak nelidsky mučili*“.²⁷

²⁶ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 16. ISBN 978-80-251-3376-7.

²⁷ HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 45. ISBN 80-204-0445-7.

2. NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ ČSR VE 30. LETECH

2.1. Národnostní složení

Podle sčítání obyvatelstva z února 1921 žilo v rámci Československé republiky 3 123 000 státních občanů německé národnosti z celkového počtu 13 613 000 obyvatel, z toho jich v českých zemích bylo 2 959 000. Při druhém sčítání obyvatelstva z roku 1930 zaznamenalo Československo celkem 14 729 536 obyvatel a na konci roku 1934 to bylo 15 096 025 všech obyvatel. Přibylo tedy 366 489 obyvatel, tj. 2,49% (na Podkarpatské Rusi činil však přírůstek 7,55%)²⁸. Při dalším sčítání obyvatelstva z prosince 1938 žilo v celé republice 3 231 000 Němců a ve třech sudetských zemích (Čechy, Morava a Slezsko) žilo 3 070 000 občanů německé národnosti; v celé republice v roce 1938 bylo registrováno 14 729 000 obyvatel.²⁹

29. února 1920 byl v Československu vydán zákon 121/1920 Sb. Ústavní listina Československé republiky, která ve svém §128 stanovila: „že všichni státní občané republiky Československé jsou si před zákonem plně rovni a požívají stejných práv občanských a politických nehledíc k tomu, jaké jsou rasy, jazyka nebo náboženství“.³⁰ V §134 stanovila: „že jakýkoli způsob násilného odnárodňování je nedovolený. Nešetření této zásady může zákon prohlásiti za jednání trestné“.³¹

²⁸ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938): Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002, s. 492. ISBN 80-7277-031-4.

²⁹ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 53. ISBN 978-80-251-3376-7.

³⁰ Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky: 121/1920 Sb. In: *Zákonů*. 1920. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

³¹ Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky: 121/1920 Sb. In: *Zákonů*. 1920. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

Na území československého státu žilo obyvatelstvo kulturně, nábožensky, národnostně i jazykově značně různorodé. V teorii i v politice byl za podmínku vzniku státu považován státní národ. Pojem národa měl pro vznik státu význam i mezinárodněprávní. Dříve panující národy v Rakousku-Uhersku (v rakouské části Němci a v uherské části Maďaři) se staly v novém československém státě menšinami, což vedlo k řadě politických problémů. Československá republika se snažila řešit národnostní spory ve smyslu závazků přijatých mírovými smlouvami. Mnohým menšinám takové řešení nestačilo a stále kalkulovaly s rozpadem ČSR a s připojením svých území k mateřským státům. Nespokojenost československých národnostních menšin vyplývala z příliš zdůrazňovaných a často přeháněných rozdílů v názorech, z naprostého nedostatku vzájemné tolerance, z letité nenávisti mezi národnostmi a nesnášenlivostí i mezi jinak blízkými skupinami, z naprosté neochoty přistupovat na nějaké oboustranně přijatelná kompromisní řešení a plně při tom respektovat československou ústavu a především z maximalistických separatistických snah, či úsilí splynout s mateřským národem. Menšinová otázka byla jedním z nejvýznamnějších problémů první československé republiky. Nejednalo se pouze jen o otázku vnitrostátní, protože nejvýznamnější menšiny (německá a maďarská) měly oporu jednak v Německu, v Rakousku tak i v Maďarsku.³²

Vztah Německa a Československa a řešení postavení českých (sudetských) Němců v ČSR se ve druhé polovině 30. let staly hlavním problémem československého státu.³³

³² BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha: Gallery, 2002, s. 65. ISBN 80-86010-55-4.

³³ VAŠEK, Richard. *Prezident Beneš v letech 1935-1938: studie a edice dokumentů*. 1. vyd. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86495-42-2.

2.2. Sídlní struktura německé menšiny

Na mezinárodní úrovni meziválečné doby byli Němci v ČSR považováni za menšinu stejně jako jiné skupiny. Pravdou je, že Němci v Československu byli relativně i absolutně jednou z největších skupin.

Německá menšina v meziválečném Československu měla největší zastoupení podél severního, západního a jižního okraje Čech a Moravy. Představitelé Němců z Čech a Moravy vyhlásili na historické území českého státu čtyři německé provincie, z nichž dvě, které přímo nesousedily s Rakouskem, dokonce vytvořily vlastní zemské vlády. V severozápadních Čechách to byla Deutschböhmem s centrem v Liberci, na severní Moravě a ve Slezsku Sudeteland s hlavním městem Opavou, na jihu Moravy Deutsch-Südmähren se správním centrem Znojmem a konečně Böhmerwaldgan, jejímž sídlem byly jihočeské Prachatice. Tyto provincie se spolu s jazykovými ostrovy Jihlavou, Brnem a Olomoucí měly stát součástí německého Rakouska.³⁴

Toto převážně německy obydlené území se stalo známé jako „Sudety“. Pojmenování „sudetští Němci“ bylo vytvořeno jako souhrnné označení pro německé obyvatelstvo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Sudety byly ztotožněny s celou severní pohraniční oblastí ČSR obývanou Němci. Začalo být užíváno od počátku 20. století a za jeho autora je označován německý politik Franz Jesser, ten ho podle vlastních slov navrhl jako výraz nacionální odlišnosti německého obyvatelstva českých zemí. Nakonec byly Sudety ztotožněny s celou severní pohraniční oblastí ČSR obývanou Němci. Sudetenland území dlouhé asi 380 km a široké až 60 km a táhnoucí se od Děčínska až po Moravskou bránu.³⁵

³⁴ BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha: Gallery, 2002, s. 75. ISBN 80-86010-55-4.

³⁵ BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha: Gallery, 2002, s. 52. ISBN 80-86010-55-4.

2.3. Radikalizace politického života německé menšiny

Menšinová otázka byla jedním z nejvýznamnějších problémů první československé republiky. Vyvolávala značný zájem světové veřejnosti a velmocí, které se snažily politickým tlakem i pomocí mezinárodních smluv (mezinárodního práva) urovnat menšinové spory. Mimořádný vliv na postavení menšin v první ČSR meziválečné éry měla zejména mezinárodněprávní ochrana menšin pod záštitou Společnosti národů.³⁶ Ve srovnání s postavením menšin v Evropě byla ta německá v ČSR jedinou, která časem získala zastoupení ve vládě (1926-1938) a která měla svébytný a úplný školský systém završený vysokými školami. Tato československá ústava nezůstávala jen na papíře, jako v mnohých jiných rovněž národnostně smíšených zemích a neplnila se také jen symbolicky, ale s co největší efektivností. Menšinová práva v ČSR opřena o československou ústavu byla vzorem pro kterýkoli stát na světě.³⁷

V meziválečném Československu se německé menšiny, tvořící ze 23,4% populace (3 123 000 obyvatel včetně Slovenska a Podkarpatské Rusi)³⁸, dostalo všech základních občanských práv. Českoslovenští Němci mohli v těch okresech, v nichž byla více než dvacetiprocentní převaha německého obyvatelstva, komunikovat se státními úřady ve své mateřštině, to se týkalo 90% všech obyvatel německé národnosti. Zůstaly zachovány sudetoněmecké školské a kulturní instituce, menšina mohla svobodně rozvíjet své aktivity politické, což ji umožňoval systém několika silných i menších politických stran. „*Němci v Československu měli všechna politická, osobní a intelektuální práva náležející k vyspělé demokracii. Práva Sudetských Němců byla shodná s právy Čechů*“.³⁹

³⁶ BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha: Gallery, 2002, s. 65. ISBN 80-86010-55-4.

³⁷ JOHN, Miloslav. *Čechoslovákismus a ČSR 1914-1938*. 1. vyd. Beroun: Baroko a Fox, 1994. ISBN 80-85642-20-4.

³⁸ Údaj udávaný na základě výsledků prvního sčítání lidu v Československu v únoru 1921; viz *Československá statistika*, sv. 9, řada VI, seš. 1/1, s. 43nn.

³⁹

Klíčovou organizací sudetských Němců se od podzimu 1933 postupně stávala tzv. Sudetoněmecká vlastenecká fronta (Sudetendeutsche Heimatfront – SHF), která vznikla z přímé iniciativy předáků DNSAP a DNP. Tato strana pak byla přejmenovaná v dubnu 1935 na Sudetoněmeckou stranu (Sudetendeutsche Partei – SdP), kterou financovaly úřady v Berlíně. Ta velmi rychle vzrostla a v parlamentních volbách roku 1935 získala v rámci celé ČSR vůbec největší počet voličů a jen díky tehdejší volební geometrii získala i největší počet křesel v poslanecké sněmovně.⁴⁰ Získala 1 249 530 hlasů, tj. 15,2% (44 mandátů v poslanecké sněmovně, 23 mandátů v senátu).⁴¹ Úspěch SdP zaplatily velkými ztrátami hlasů ostatní německé strany včetně aktivistických. Volební vítězství henleinovců bylo způsobeno jak hospodářskou krizí, tak i podporou nacistického Německa. Hnutí, které se na venek zpočátku prezentovalo především jako tělovýchovné, a jehož vůdce Konrad Henlein na domácí scéně deklaroval loajalitu vůči ČSR, převzalo do svých řad ve skutečnosti z velké části členstvo v říjnu 1933 zakázaných stran, nacistické a německo-nacionalistické. V jeho vedení se od počátku sráželo konzervativní křídlo, tzv. Kameradschaftsbund a křídlo fakticky nacistické, hlásící se přímo k nacismu říšsko-německému. Strana, od jara 1934 stále více finančně podporována z Berlína, rychle získala mezi sudetskými Němci na vlivu. Její sepětí s totalitním nacistickým režimem bylo veřejným tajemstvím, v parlamentních volbách v květnu 1935 ji volilo již více než 67% německých voličů. V červnu 1936 se Henlein poprvé veřejně přihlásil k Německé říši. Henleinova strana však nevznikla jako nacistická pátá kolona. Určitá část sudetských nacionalistů (zprvu mezi ně patřil i předseda SdP K. Henlein) ve svých začatečních nacistickou ideologii neakceptovala. Jejich ideologickým východiskem byla teorie opravdového státu. Politický vývoj SdP se od listopadu 1937 do léta 1938 přizpůsobil nacistické verzi tzv. völkischpolitiky, tedy rozbití ČSR a připojení českého prostoru k Velkomoravské říši pomocí války v součinnosti

⁴⁰ KURAL, Václav. *Hitlerova odložená válka za zničení ČSR*. 1. vyd. Praha: Academia, 2008, s. 61. ISBN 978-80-200-1657-7.

⁴¹ NĚMEČEK, Jan. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. 1. vyd. Praha: Litera Bohemica; Baronet, 2002, s. 24-25. ISBN 80-85-916-21-5.

s SdP coby tzv. páté kolony.⁴² Postoj české politické scény k sudetoněmeckému problému vycházel ze dvou základních principů: 1. Jakékoliv řešení musí akceptovat hlavní zásady československého demokratického politického systému; 2. Nesmí být porušena státní integrita republiky.⁴³

Prezident Edvard Beneš i vláda Milana Hodži zahájili počátkem roku 1937 s aktivistickými stranami přípravná jednání o zlepšení stávající situace německé menšiny. Ještě v únoru 1937 byl zveřejněn program další minoritní politiky, v jehož rámci měla být krajům postiženým dopady hospodářské krize poskytnuta výrazná pomoc, měl se zvýšit podíl německých státních zaměstnanců, předpokládala se i další liberalizace jazykového zákonodárství.⁴⁴ Tři sudetoněmečtí ministři byli stále členy Hodžova kabinetu, posléze začal být připravován nový tzv. národnostní statut, který měl poskytnout Němcům plně proporcionální podíl na reálné správě státu, především rozmnožením jejich školství a kulturních institucí.

Henlein v listopadu 1937 v tajném dopise Hitlerovi se zcela přihlásil k nacismu a vyzval jej, aby sudetoněmeckou otázku rozřešila říše. V březnu 1938 pak lídr SdP přijal Hitlerovu směrnicí. SdP se tak přeměnila v pouhý instrument k rozbití Československa. Obecní volby konané v květnu-červnu 1938, kdy SdP, hlásící se již otevřeně k nacistickému modelu, volilo 88-91 procent německých voličů; v létě toho roku pak zahrnovala již 1,2 miliony členů (ze zhruba 3,2 milionu vší německé populace v celé ČSR)⁴⁵ či museli uprchnout do vnitrozemí.⁴⁶

⁴² ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 56-57. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁴³ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 57. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁴⁴ Programové prohlášení československé vlády z 20. 2. 1937 o národnostním programu.

⁴⁵ SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996, s. 418. ISBN 80-200-0577-3.

⁴⁶ DEJMEK, Jindřich. *Kauza: tzv. Benešovi dekrety: historické kořeny a souvislosti*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 1999, s. 18. ISBN 80-7286-001-1.

3. MNICHOVSKÁ KRIZE

3.1. Požadavky SdP

Strana SdP oznámila sjezd, který byl svolán na 24. dubna 1938 do Karlových Varů. Henlein zde předložil osm požadavků, známých jako tzv. karlovarské požadavky. V nich Henlein formuloval politické požadavky svojí strany jako minimalistický program, předpokládaný československé vládě už v ultimativní podobě. SdP nyní odhalila naplno své vazby k nacistické Třetí říši, o kterých informovala československá kontrarozvědka prezidenta republiky již koncem roku 1937.⁴⁷ Tyto požadavky vycházely z jednání mezi Konradem Henleinem a Adolfem Hitlerem z 28. března v Berlíně. Tento sjezd byl koncipován podle Hitlerova přání tak, aby ze strany SdP byly kladeny požadavky, které jsou pro československou vládu nepřijatelné.⁴⁸ Požadavky vznášely především nároky, které by nejen nadřadily německou menšinu vůči ostatním národnostním menšinám v Československu, ale i přímo zasahovaly do státní suverenity státu. Karlovarský program SdP byl dokumentem, kolem něhož se nyní měla rozhořet hlavní bitva o integritu státu, v němž sudetští Němci žili jako jeho plnoprávní občané, byť v postavení nejsilnější národnostní menšiny. Henlein měl za to, že splnění karlovarských požadavků povede k radikální přestavbě československého státu. Jen po zběžném seznámení s textem však bylo jasné, že zejména splnění 8. bodů je pro vládu naprosto nepřijatelné; jednotné, suverénní a demokratické Československo se nemohlo ztotožnit s nacistickou ideologií. Demokratickou roli občanské společnosti však SdP neuznávala a hlásila se k nacistickému totalitarismu. Henlein se tak

⁴⁷ LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 95-97. ISBN 80-7336-219-8.

⁴⁸ NĚMEČEK, Jan. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. 1. vyd. Praha: Litera Bohemica; Baronet, 2002, s. 34. ISBN 80-85916-21-5.

poprvé veřejně přihlásil k nacismu: „*Tak jako Němci celého světa přihlašujeme se také my k nacionálně socialistickému pojetí života*“.⁴⁹

Sudetoněmecká strana žádala: 1. Úplnou rovnoprávnost a rovnocennost sudetských Němců s českým národem. 2. Jejich uznání za právnickou osobu. 3. Určení a uznání uzavřeného německého sídelního území. 4. Vybudování německé samosprávy ve všech oborech veřejného života, týkajících se německé národní skupiny. 5. Zřízení zákonných ochranných opatření pro ty sudetské Němce, kteří žijí mimo uzavřené sídelní území. 6. Odčinění bezpráví spáchaného na sudetských Němcích od roku 1918 a náhradu škod vzniklých jim tímto bezprávím. 7. Uznání o provedení zásady, že na německém území mají být pouze němečtí veřejní zaměstnanci. 8. Úplnou svobodu přiznání se k německému světovému názoru.⁵⁰

Z Henleinova karlovarského projevu navíc zazněl požadavek změny celé zahraniční politiky československého státu, tj. její přeorientace nad úzkou spolupráci s Hitlerem Třetí říše. Henleinovské požadavky vyjadřovaly toto: „*Dejte nám úplnou autonomii, vlastní samosprávu, podíl moci v ústřední vládě, odevzdejte veškeré pravomoci v Sudetech do rukou SdP bez ohledu na to, že zde žije i početná minorita Čechů, povolte volnou propagaci nacismu a odškodněte ty sudetské Němce, kterým byly zabaveny po první světové válce jejich pozemky a statky, nebo utrpěly jinou újmu ze strany československých úřadů*“.⁵¹ Splnění těchto požadavků později komentoval prezident Beneš zcela pregnantně: „*Znamenalo by to, zavést do republiky pangermánský, totalitní a antisemitský systém*“.⁵²

Tyto požadavky nebyly, na rozdíl od 6 zákonných předloh z roku 1937, konkretizovány žádnou zákonnou předlohou, ale zůstaly jen v obecné politologicko-proklamativní podobě. Navíc byly prezentovány jako minimum,

⁴⁹ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 68. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁵⁰ BIMAN, Stanislav. *Kronika 20. století*. Praha: Fortuna Print, 2000, s. 527. ISBN 80-7321-069-X.

⁵¹ LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 95-97. ISBN 80-7336-219-8.

⁵² LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 95-97. ISBN 80-7336-219-8.

přes něž by mohla jít SdP ještě dále. Svým obsahem zůstávaly autonomistické, obsahovaly velký, dosud největší program německého postavení při státním soužití s Čechy, ve skutečnosti byly však už jen hracím materiálem, který měl obstarat ono stupňování nepřijatelných požadavků, dohodnuté 28. března s Berlínem.⁵³

Z karlovarských požadavků je zřejmé, že ve svém souhrnu a výsledném vyústění směřovaly k odbourání pojetí ČSR jako národního státu a k jejímu definování jako státu národnostního. Původní návrh statutu formulovaný Hodžovou vládou byl velice krotký, takovou revizi nepředpokládal a SdP ho odmítla. Nebylo to však pouze jen kvůli jeho jisté formálnosti či bezobsažnosti, ale především proto, že henleinovcům šlo o další rozvíjení hry na kladení nepřijatelných požadavků. Dokladem toho je, že když se do věci vložil prezident Beneš a přišel s novou verzí, která podle jeho výkladu opouštěla pojetí ČSR jako státu národního ve prospěch jeho pojetí jako státu národnostního, SdP odmítla opět.⁵⁴

Realizace těchto tzv. osmi karlovarských požadavků, by znamenala rozložení ČSR na několik zcela autonomních útvarů a likvidaci její jednoty a celistvosti. Požadavky však byly jen zástěrkou dalekosáhlejších plánů, jejichž cílem bylo odtržení pohraničních oblastí a jejich připojení k Německu.

⁵³ KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství?: Češi a Němci v československém státě 1918-1938*. 1. vyd. Praha: R, 1993, s. 171-172. ISBN 80-901431-3-X,

⁵⁴ KURAL, Václav. *Hitlerova odložená válka za zničení ČSR*. 1. vyd. Praha: Academia, 2008, s. 63. ISBN 978-80-200-1657-7.

3.2. Runcimanova mise

Zářijovým událostem předcházela tzv. Runcimanova mise, zahájená 3. srpna 1938. Jednalo se o misi britských diplomatů v čele s lordem Walterem Runcimanem, jenž měla za každou cenu vyřešit spor mezi Sudetoněmeckou stranou a československou vládou⁵⁵ a zabránit tak možnému konfliktu, jenž hrozil přerůst ve válku. Runciman se přitom nijak netajil tím, že tento spor chce řešit na základě Henleinových karlovarských požadavků a přimět tak československou vládu k tomu, aby je akceptovala. Současně však Runcimanova mise měla plnit i další poslání, přesahující rámec Československa. Měla se stát a také se stala jednou ze spojovacích cest mezi anglickou diplomacií a Hitlerem.⁵⁶ Runciman i členové jeho mise byli v Československu v kontaktu s politickými kruhy, které byli ochotni podporovat jeho snahu. Na německé straně měla mise rozsáhlé styky se sudetoněmeckou stranou a s Henleinem především, na české straně se orientovala na představitele politických skupin Preisse, Berana, ale i premiéra Hodži a na vysoké kruhy církevní hierarchie.⁵⁷

Prezident Beneš se snažil tento nepříznivý vývoj eliminovat tím, že se sám energicky vložil do hry a dne 17. 8. předložil návrh ústupků, které byla československá vláda ochotna splnit, aby vyšla vstříc Henleinovým požadavkům. Na oplátku však žádal, aby Sudetoněmecká strana veřejně prohlásila, že je skutečně ochotna spolupracovat s československou vládou na řešení celého problému. Následujícího dne se Runciman sešel na Červeném Hrádku s Konradem Henleinem a K. H. Frankem. Henlein prohlásil, že Sudetoněmecká strana už o žádné jednání nestojí, protože, jak řekl, „*řešení problémů sudetských Němců uvnitř Československa již není možné*“.⁵⁸ Schůzku

⁵⁵ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 85. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁵⁶ OLIVOVÁ, Věra. *Československé dějiny 1919-1939: skripta pro posluchače Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991, s. 287. ISBN 80-7066-458-4.

⁵⁷ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny Československa od roku 1918 do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967, s. 287.

⁵⁸ BIMAN, Stanislav. *Kronika 20. století*. Praha: Fortuna Print, 2000, s. 531. ISBN 80-7321-069-X.

doprovázela organizovaná manifestace sudetských Němců provolávajících „*Wir wollen heim ins Reich!*“⁵⁹ (Chceme se vrátit do Říše!). Henlein navrhl oddělit území, na němž žijí sudetští Němci, od Československa, a to pomocí plebiscitu. Dne 30. srpna 1938 prezident Beneš předložil Sudetoněmecké straně nový tzv. třetí plán, který SdP i Runcimanova mise odmítly jako nedostatečný. Runciman se ve dnech 1. – 3. září několikrát sešel s Benešem a přesvědčoval ho o nutnosti vypracování nového plánu, který by vycházel ze sudetoněmeckých karlovarských požadavků. Československá vláda nakonec 5. září 1938 přijala tzv. čtvrtý plán, který v podstatě splňoval všechny původní Henleinovy požadavky – tzv. 8 karlovarských bodů, které K. Henlein přednesl 24. dubna 1938. Runciman byl se zněním čtvrtého plánu vcelku spokojen, což dokládají jeho slova: „*Podle mého názoru, a věřím, že i podle názoru zodpovědnějších sudetských představitelů, zahrnuje tento plán téměř všechny požadavky 8 karlovarských bodů a po menším vyjasnění a rozšíření je může zahrnovat všechny*“.⁶⁰

Jednání Runcimanovy mise trvalo celé čtyři neděle. Nepřineslo však žádné konkrétní výsledky přesto, že tlak na Československo byl silně vystupňován.

3.3. Průběh mnichovské konference

Koncem září se v mezinárodních diplomatických kruzích objevovala stále výrazněji myšlenka na svolání mezinárodní konference k projednání československé otázky. Podporoval ji prezident Spojených států Roosevelt. Získávala půdu v anglické a francouzské vládě. Navrhovala ji i vláda sovětská. V noci z 27. na 28. září 1938 se prezident Roosevelt obrátil na Londýn a Paříž s návrhem na svolání mezinárodní konference, která by jednala o sporných

⁵⁹ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 86. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁶⁰ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 88. ISBN 978-80-251-3376-7.

otázkách a přispěla k zachování světového míru. Anglická vláda požádala Hitlerova politického partnera Mussoliniho o zprostředkování takové konference. 28. září sdělil Chamberlain Hitlerovi svoji ochotu „*sám ihned přiletět do Berlína jednat o převodu (tj. československých území) s Vámi i se zástupci československé vlády spolu se zástupci Francie a Itálie*“.⁶¹

Téhož dne odpoledne byla Chamberlainovi předána zpráva, že bylo dosaženo dohody o schůzce zástupců Anglie, Francie, Německa a Itálie v Mnichově. Jako první dorazil do Mnichova Adolf Hitler, který přicestoval zvláštním vlakem z Berlína. V Kufsteinu se k němu připojil Benito Mussolini a francouzský předseda vlády Daladier přistál po dvouhodinovém letu na letišti v Oberwiesenu. Jako poslední dorazil do Mnichova britský ministerský předseda Chamberlain.

Českoslovenští představitelé se o plánované schůzce čtyř mocností dozvěděli teprve 28. září během vládní schůze na Hradě. Poté následovala diskuze, zda požadovat aktivní účast na samotné konferenci. Převažoval názor, že nelze jednat „*o nás bez nás*“⁶², avšak vyskytly se i názory, že by se pak muselo Československo zcela podřídit rozhodnutí velmocí.

Hitler odsunul vyhlášení německého útoku na Československo o 24 hodin a konference byla svolána na 29. září. Proti původnímu anglickému návrhu Československo na konferenci pozváno nebylo. Anglie a Francie Hitlerův požadavek na vyloučení Československa z jednání akceptovaly a 29. září se sešla v Mnichově konference čtyř evropských velmocí, kterou zahájil Adolf Hitler ve „Führerbau“.⁶³ K zelenému stolu zasedli Adolf Hitler za nacistické Německo, Benito Mussolini za fašistickou Itálii, za Velkou Británii premiér Neville Chamberlain a za Francii předseda Édouard Daladier. Kromě čtyř zmíněných představitelů se dostavili samozřejmě i diplomaté, poradci, nacističtí funkcionáři a němečtí generálové.

⁶¹ OLIVOVÁ, Věra. *Československé dějiny 1919-1939: skripta pro posluchače Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991, s. 325. ISBN 80-7066-458-4.

⁶² ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁶³ Vůdcův dům, kde probíhalo jednání mnichovské konference (dnes Musik Hochschule)

Základem pro jednání byl Mussoliniho návrh, který mu připravili nacisté. Byl to plán na okamžité obsazení německých pohraničních oblastí Československa na základě Hitlerova godesberského memoranda. Celá konference probíhala neorganizovaně, bez předsedy, bez jednacího řádu.

Jednání probíhalo ve třech zasedáních. V prvním, které trvalo od 14:45 do 15:00 hodin, byly projednány formální otázky. V druhém zasedání od 16:30 do 21:00 hodin byl projednán vlastní návrh na odstoupení československých území německým vojskem, podporován Mussolinim, žádal jejich okamžité obsazení německým vojskem. V souladu s Hitlerovým godesberským memorandem byl termín obsazení stanoven na dobu od 1. do 10. října 1938.

Zástupci čtyř evropských velmocí rozhodovali o Československu suverénně, bez jeho účasti a bez ohledu na jeho stanovisko. Jednalo se o osudu suverénního státu bez účasti jeho zástupců. Šlo o naprosto bezprecedentní spiknutí mocných proti zemi, která byla po dvacet let výspou evropské demokracie a svého času patřila mezi deset průmyslově nejvyspělejších zemí světa.⁶⁴ Přesto však Hitler naléhal, že je nezbytné donutit československou vládu, aby přijala tento návrh. Obracel se při tom především na bezprostředního československého spojence, na Francii.

Třetí zasedání konference skončilo nedlouho po půlnoci přijetím konečné formulace usnesení. Poté byla dohoda stvrzena podpisy zúčastněných. Jako první podepsal dohodu Hitler, následovali Daladier, Mussolini a jako poslední Chamberlain. Podepsáním protokolu čtyřmi hlavními účastníky vstoupila mnichovská dohoda v platnost, aniž by bylo k její účinnosti potřeba souhlasu československé vlády. Poté, co se účastníci rozloučili, označil Hitler západní politiky slovy „malí lidé“.⁶⁵

Zbývala otázka. Kdo to sdělí Čechům? Daladier, smluvní spojenec, to učinit sám odmítl. Bylo dohodnuto, že tak učiní všichni. Ale to se nestalo. Nakonec výsledky konference československým zástupcům Mastnému a

⁶⁴ LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 113. ISBN 80-7336-219-8.

⁶⁵ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 115. ISBN 978-80-251-3376-7.

Masaříkovi oznámili 30. září v 1:30 hodin představitelé Anglie a Francie. Teď už bylo jenom na československém prezidentovi a Surového vládě, zda kapitulaci mnichovskou dohodu přijmou, nebo dají přednost válce, v níž by se ocitli zcela izolováni od svých západních spojenců, kteří je nyní hodili nacistům napospas.

Později na schůzku Masařík vzpomínal: „*Žádný z Francouzů toho dne s námi nepromluvil lidsky, nepronesl slovo omluvy či lítosti*“.⁶⁶ Již ve 12:00 hodin téhož dne se československá vláda v čele s prezidentem Edvardem Benešem rozhodla mnichovskou dohodu přijmout. Ve 12:30 hodin sdělil československý ministr zahraničí Kamil Krofta vyslancům Anglie, Francie a Itálie, že vláda mnichovský diktát přijala: „*Nejsme poslední, po nás budou postiženi jiní*“, prohlásil.⁶⁷

Prezidenta, ale dohoda rozrušila a na zprávu reagoval slovy: „*Je to neslýchané, neslýchané! Strašné. Taková zrada Francie! Zradila nás úplně... Je to proradnost, která se potrestá sama... Je to neuvěřitelné. Domnívají se, že se zachrání před válkou nebo před revolucí na náš účet. Mýlí se*“.⁶⁸ Skutečností je, že se tak definitivně zhroutila Benešova zahraniční politika.

3.4. Vysídlení Čechů z pohraničí

Po mnichovské dohodě a vstupu německých jednotek do odtrženého pohraničí nastalo vyhánění Čechů z pohraničí. Podle stavu v polovině prosince 1938 bylo do vnitrozemí vysídleno 152 000 Čechů. Z pohraničí také úplně zmizela židovská komunita, kde z 27 000 židů jich zůstalo jen zlomek (od 600 do 1600), naprostá většina skončila v českém vnitrozemí a poté z části v emigraci. Zbytek židovské komunity v pohraničí neunikl za války genocidě evropského židovského obyvatelstva. Konečné odhady vysídlení Čechů ze

⁶⁶ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 116. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁶⁷ LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005, s. 120. ISBN 80-7336-219-8.

⁶⁸ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 117. S. ISBN 978-80-251-3376-7.

Sudet k počátku německé okupace českých zemí v březnu 1939 se pohybují kolem 250 000 osob.⁶⁹

Po 1. říjnu 1939 se české obyvatelstvo ocitlo v pozici národnostní menšiny, která neměla naprosto žádná národní práva. Byly zrušeny všechny české politické strany a tím byla znemožňována jakákoliv možnost Čechů ke sdružování a spolčování. Český jazyk nebyl připuštěn ani v úředním styku, takže se úřadovalo jen Německy. Češi nebyli připuštěni jako zaměstnanci do kterékoli instituce veřejné správy. Od roku 1940 nemělo české obyvatelstvo k dispozici žádné české noviny, nové knihy. V kinech se hrály pouze německé filmy a neexistovalo žádné regionální české rozhlasové vysílání. Také docházelo ke konfiskaci českého zemědělského majetku z důvodu „nepřátelského postoje vůči Říši“.⁷⁰ Do října 1943 se tak v německých rukou ocitlo celkem na 75 000 ha české půdy v pohraničí. Dlouhodobý cíl německé politiky v odtrženém pohraničí byl jasný: vypudit postupně celou českou národnostní menšinu ze Sudet. České menšině se tak na odtržených územích nedostalo ani zlomek práv, která měla německá menšina v Československu.

⁶⁹ NĚMEČEK, Jan. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. 1. vyd. Praha: Litera Bohemica; Baronet, 2002, s. 55. ISBN 80-85916-21-5.

⁷⁰ NĚMEČEK, Jan. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. 1. vyd. Praha: Litera Bohemica; Baronet, 2002, s. 57. ISBN 80-85-916-21-5.

4. ROLE EDVARDA BENEŠE PŘI MNICHOVSKÉ KRIZI

4.1. Edvard Beneš a Německo

Již od nástupu Adolfa Hitlera k moci v roce 1933 bylo Německo rozhodnuto zničit Československo jako samostatný stát a poté zlikvidovat v Českých zemích také jejich české obyvatelstvo. Edvard Beneš se o těchto nacistických plánech dověděl už v lednu 1935. V Československu se k nacistické ideologii hlásila Sudetoněmecká strana SdP, jež byla podporována drtivou většinou sudetských Němců. Na jaře 1938 reprezentovala tato znacizovaná strana přibližně 93 % německého obyvatelstva.

Československý prezident s Hitlerovským Německem od října 1937 do září 1938 vedl nerovný politický zápas o existenci státu. Byl jedním z mála významných evropských státníků, který se s nacistickým führerem nikdy nesetkal a nikdy s ním osobně nejednal. Německý nápor proti Československu se Edvardu Benešovi podařilo třikrát odvrátit. Poprvé v říjnu 1937, podruhé v květnu 1938 a potřetí v polovině září 1938, který vyústil podepsáním mnichovské dohody čtyř velmocí. Německo si velmi přálo, aby Československo odmítlo mnichovskou dohodu a začalo se vojensky bránit, aby mohlo pomocí krvavých masakrů snáze uskutečnit připravený plán na zdecimování a likvidaci českého národa.

Za druhé světové války při rozhovoru s britským historikem a spisovatelem Comptonem Mackenziem se Beneš ke svému tehdejšímu postoji mnichovské dohody znovu vrátil: *„Myslím, že mé chování za Mnichova bylo dosud největším činem mého života. Mnichov – to byl nejhroznější boj, který jsem kdy podstoupil. Přiznávám se ve vsí upřímnosti, že jsem zvítězil sám nad sebou a že jsem se obětoval nejen pro československý národ, ale i pro Evropu a*

vlastně pro mír a pokoj mezi lidmi vůbec“.⁷¹ Tato odpovědnost politika vůči národu byla Benešovým celoživotním krédem, o němž byl hluboce přesvědčen.

V důsledku mnichovského ortelu, vynesného nad Československou republikou, se Edvard Beneš téměř zhroutil. Zdálo se, jako by už neměl obranu proti vypětí a starostem z posledních týdnů, kdy vedl úporný zápas za její záchranu. Toto vyčerpávající pracovní úsilí, doprovázené neobyčejným psychickým vypětím a zcela rozvrácenou životosprávou, nemohlo zůstat bez následků na prezidentově zdraví. Když Beneš v květnu 1944 hovořil se svým britským životopiscem Comptonem Mackenziem, svůj fyzický a duševní stav ve dnech po Mnichově charakterizoval těmito slovy: „*Fyzicky jsem byl ovšem úplně vyčerpán; byl jsem zlomený člověk, s nepopsatelnými pocity; bylo mi těžko u srdce a mou hlavou šly chmurné myšlenky*“.⁷²

Záhy po přijetí mnichovské dohody nacisté našemu zmrzačenému státu již zcela bez zábrán diktovali. Zprávy o hrubém nátlaku Berlína, aby se Beneš vzdal úřadu prezidenta republiky, začaly přicházet do Prahy oficiálními i neoficiálními cestami. Tyto rozmanité vzkazy, vesměs doprovázené informacemi o nacistických hrozbách, se tu pak v rukou některých politických činitelů a armádních špiček stávaly vnitropolitickým nástrojem, jenž těmto kruhům sloužil k nátlaku na prezidentovo odstoupení.

Proč Beneš zvolil mnichovské řešení, o tom napsal Ladislavu Rašínovi v listopadu 1938: „*Do poslední chvíle jsem dával přednost odporu, a tím eventuálně válce. Chvíle, kdy jsem podepsal dekret mobilizace a dověděl se oficiálně od Angličanů, že prý Němci druhý den ve 2 hodiny odpoledne začnou pochod proti nám, byla chvíle velkého ulehčení: Situace byla jasná. Ale několik hodin nato přišla zpráva, že se čtyři velmoci sejdou v Mnichově – bylo mi jasno, že Francie a Anglie se rozhodly v pravém slova smyslu nás obětovat a že*

⁷¹ NOVOTNÝ, Karel. *Člověk Edvard Beneš: čtení o druhém prezidentovi*. 1. vyd. Praha: Dita, 2006. ISBN 80-85926-43-1. (MACKENZIE, C.: d., s. 491)

⁷² NOVOTNÝ, Karel. *Člověk Edvard Beneš: čtení o druhém prezidentovi*. 1. Vyd. Praha: Dita, 2006. ISBN 80-85926-43-1.

bychom od té chvíle byli skutečně sami ... Po všech těchto a podobných úvahách jsem ve své duši rozhodl, že musím vzít na sebe odpovědnost a rozhodnout se pro eventualitu pro stát a národ vcelku příznivější, i když měla v sobě mnoho nebezpečí: a) Válku za těchto okolností sami vést nemůžeme. Má pro nás více pravděpodobnosti zkázy a jistě větších škod – zkázy válečné a zkázy státu – než odložení konfliktu na dobu vhodnější, b) Vynucené přijetí diktátu pro okamžik znamená zachránit co možno nejvíce, dostatečně garantovanou velmocí (snad zcela bezcenná nebude!) a nějakou pomoc hospodářskou. Budou nám také všechny možnosti připravit se na boj příští za lepších podmínek, než kdybychom padli nyní hned a sami“.⁷³ Z dopisu je vidět, že Beneš předpokládal, že se i pomnichovskému Československu může podařit udržet si samostatnost a i neutralitu. A na těchto předpokladech vybudoval Beneš svou představu o dalších pravděpodobných osudech pomnichovské ČSR.

Když Hitler zlikvidoval pomnichovský zbytek Československa a včlenil české země do Německé říše jako protektorát, mohlo to jedině posílit Benešovo trauma. Když se podroboval mnichovskému diktátu, neměl důvod předpokládat, že do šesti měsíců bude v Praze sedět Hitlerův říšský protektor. Poté, co Hitler dosáhl v Mnichově úžasného vítězství pod záminkou, že chce sjednotit Němce v jedné říši, a nezabere přitom žádné Čechy.

4.2. Edvard Beneš a západní mocnosti

Rok, který čekal prezidenta Beneše a sním celý stát po Masarykově smrti v roce 1937, byl tragický. V situaci, ve které se ocitl vinou Hitlera a henleinovců, a stejnou měrou vinou defetistické politiky Západu, se nikdo z předchůdců ani žádný ze soudobých státníků asi nenacházel. Neštěstím bylo, že francouzskou politiku řídil oportunistický Daladier a proramný ministr zahraničí Bonnet a v Anglii vládl zcela podprůměrný Chamberlain a zaslepení

⁷³ BENEŠ, Edvard. *Šest let exilu a druhé světové války: řeči, projevy a dokumenty z roku 1938-1945*. 3. dopl. vyd. knihy Tři roky druhé světové války. Praha: Orbis, 1946. Stopami dějin.

stoupenci appeasementu. Koncem dubna 1938 se Daladier a Bonnet s kolegy Chamberlainem a Halifaxem dohodli, že budou na ČSR vyvíjet nátlak, aby se vzdala sudetským Němcům.⁷⁴

Nejhorším pro národ i pro Beneše bylo totální selhání Západu, ne-li přímo zrada, hlavně Francie, jež se smlouvou zavázala pomoci v případě napadení; ještě 12 července ústy Daladiera přislíbila „*naprostou věrnost československé vládě*“ a potvrdila, že „*slavnostní závazky vůči Československu jsou věčné a posvátné*“.⁷⁵ Záhy se však ukázalo, že jsou to pouhá neupřímná slova. Francie s Anglií čím dál více ustupovaly německému tlaku a lživé propagandě, že Československo, a zvláště Beneš, který uváděl Hitlera až k nepřičetné zuřivosti, nechtějí uznat práva německé menšiny. Hubert Ripka, který stál za Mnichova v Benešově blízkosti, napsal: „*Bylo nutné, aby prezident uplatnil svoji autoritu, aby přesvědčil československou veřejnost, že se musí smířit s oběťmi, jichž bude čím dál více, tak jak daleko půjdou ústavní zásahy vyplývající z provádění národnostních reforem. Prezident Beneš, nikdy neváhal zasaditi se o věc i za cenu své oběti osobní: všichni ti agrární politikové, kteří se z nejrozmanitějších důvodů přimlouvali za kompromis se sudetoněmeckou stranou, ustoupili v rozhodujících chvílích do pozadí, vítajíce radostně příležitost, že mohou plnou váhu odpovědnosti za tragické události přesunouti na prezidenta Beneše.*“⁷⁶ Neštěstím pro republiku i pro jejího prezidenta byla neschopnost západních demokracií čelit totalitnímu systému; snaha zachovat mír za každou cenu nedopřála potřebného sluchu ani seriózním a kritickým přátelům Československa.

Prezident Beneš věděl poměrně dobře o protiválečné atmosféře ve Francii a Anglii, měl o tom dost zpráv, nedělal si iluze, ale v hloubi duše si uchovával kousek víry, že nás naši spojenci přece jen úplně neopustí. Proto také počítal s válkou: od květnové mobilizace vše směřovalo k přípravě

⁷⁴ HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 25-26. ISBN 80-204-0445-7.

⁷⁵ HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 27. ISBN 80-204-0445-7.

⁷⁶ HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 27. ISBN 80-204-0445-7.

armády na střetnutí, horečně se pracovalo na pohraničním opevnění a generální štáb měl rozpracovaný potřebné válečné varianty.

4.3. Edvard Beneš a obrana země

Vojenská situace v Československu koncem září 1938 byla jedním z důležitých faktorů, které ovlivňovaly kapitulaci rozhodnutí československé vlády a i vývoj v celé Evropě.⁷⁷

Obrana republiky byla přímo zakotvena v zákoně na obranu státu z 30. dubna 1936; zákon konstatoval, že se týká opatření vojenských „i jiných“, která „mají za účel chránit proti jakémukoliv ohrožení.“⁷⁸

Každý z nás si pokládá otázku: Mohla, či nemohla se republika postavit mnichovskému diktátu a čelit nacistickému Německu silou zbraní? Z vyššího principu morálního ano, ostatně už T. G. Masaryk vždy zdůrazňoval, že o „hranicích se nejedná, o hranice se střílí“.⁷⁹ Prezident Beneš mnohokrát po Mnichovu hájil své rozhodnutí argumentem, že tím zachránil „československý národ“ před krveprolitím a nevratnými ztrátami, Prahu před zničením. Volil menší zlo, i přes protesty mnohých vojenských i politických činitelů. V jeho rukou ležela největší odpovědnost za osud národa. Případný válečný konflikt s Německem by dozajista přinesl stotisícové ztráty na životech občanů Československa. Česká společnost utrpěla Mnichovem velké morální ztráty.

Československá armáda se koncentrovala na obranu za betonovými opevněními, která zdaleka nebyla v potřebném stavu dokončení a nezabezpečovala celé ohrožené území republiky; celkem bylo postaveno 9 982

⁷⁷ KURAL, Václav. *Rok 1938: Mohli jsme se bránit?*. 1. vyd. Praha: Správa sociálního řízení federálního ministerstva obrany, 1992, s. 55. ISBN 80-85469-10-3.

⁷⁸ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 25. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁷⁹ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 129. ISBN 978-80-251-3376-7.

lehkých bunkrů a 267 těžkých objektů.⁸⁰ K celkovému oslabení účelnosti pevnostního systému patřila skutečnost, že pevnosti byly umístěny v pohraničních oblastech, kde mělo naprostou převahu nepřátelsky orientované německé obyvatelstvo. Opevnění měla krýt československou mobilizaci i počáteční německý útok a umožnit tak jádru armády ustoupit na Českosmoravskou vrchovinu a dále na hranici moravsko-slovenskou, kde by obrana mohla vydržet až do příchodu SSSR.

Tato obrana za betonem by však spotřebovala značnou část Československé armády (45-50%), která by chyběla na jiných hlavních obranných liniích. V československé armádě nevznikla ani jedna tanková divize, ale jen lehké brigády vybavené tanky a dragouny na koních. Daleko lepší byla situace ve vyzbrojení pěchoty, hůře na tom bylo letectvo, kde jsme se s převahou zastaralých dvouplošníků nemohli měřit s německou Luftwaffe.

Německé vojsko disponovalo 47-48 divizemi různých typů, k nim se mohlo připojit i 8 záložních a 21 zeměbranceckých svazů a v několika následujících dnech pak další mobilizované divize, celkem by německá armáda měla k dispozici 78 divizí. Naproti tomu Československá armáda disponovala 45 divizemi, z nichž bylo 37 pěších, 4 rychlé, 1 motorizovaná (žádná však tanková). Z uvedených údajů mohlo Československo použít na začátku konfliktu proti Německu 37 divizí, Německo pak proti ČSR 39 divizí; zbytek německých divizí by byli nasazeny na francouzské a polské hranice. Z těchto údajů vyplývá, že co do počtu divizí byly vojenské síly vyrovnané.⁸¹

Proti Německu a jeho případným spojencům bylo Československo vlastními silami defakto neubránitelné.

⁸⁰ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 131. ISBN 978-80-251-3376-7.

⁸¹ ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 131. ISBN 978-80-251-3376-7.

ZÁVĚR

Edvard Beneš byl spoluzakladatel československého státu, tvůrce jeho zahraniční politiky i diplomacie, druhý prezident, kterému je nutno věnovat pozornost i v dalších letech. Ovládal hovořit mnoha jazyky, hodně cestoval a vyznačoval se velkou pracovitostí. Bylo o něm napsáno nespočetně odborné literatury a myslím si, že je ještě stále velký prostor pro další zkoumání této osobnosti. Přednášel dlouhé a často i nudné monology, rád poučoval druhé, nedával příliš prostoru k diskuzím. Neměl rád, když mu někdo odporoval. Není proto divu, že nakonec dospíval i k chybným závěrům, jako byl mnichovský diktát a únor 1948. Za války získal dr. Beneš nejen zpět svou funkci prezidenta, z níž dobrovolně rezignoval, dosáhl zrušení Mnichova a tím i patřičnou autoritu u svých spolupracovníků v Londýně i u domácího odboje. Benešova metodika politické činnosti byla založena na jeho sociologické odbornosti.

Osobnost Edvarda Beneše a mnichovský diktát vyvolával kontroverze již za svého života. Zhodnotit tyto události není vůbec snadné ani dnes, ani v budoucnu. Znamená to zhodnotit podmínky po první světové válce, kdy stál Beneš takřka dvacet let u kormidla československé zahraniční politiky, jak se angažoval na půdě Společnosti národů a jeho ohrožování z Hitlerovského Německa. Pro většinu českých historiků zůstává Beneš velkou postavou moderní české historie. Pro Československo znamenal mnichovský diktát národní tragédií. Mnichovská konference znamenala významný zlom v evropské politice, neboť otevírala cestu válce, která sice vypukla v Evropě, ale brzy se stala válkou světovou.

Přínosem této práce není nějaký nový objev, který by prezidenta a mnichovskou krizi stavěl do nového světla, ale spíše souhrn poznatků a informací, které by měly alespoň částečně pochopit osobnost Edvarda Beneše, jeho činy, příčiny a důsledky mnichovské krize, která tak silně poznamenala české dějiny. Tato událost vytvořila tak hlubokou jizvu, která i dnes vyvolává emoce a nekončící diskuze a stala se tak předmětem řady odborných prací.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BENEŠ, Edvard. *Šest let exilu a druhé světové války: řeči, projevy a dokumenty z roku 1938-1945*. 3. dopl. vyd. knihy Tři roky druhé světové války. Praha: Orbis, 1946. Stopami dějin.

BENEŠ, Edvard. *Edvard Beneš – československý a evropský politik: Mezinárodní konference 25. – 29. 5. 1994; sborník projevů a příspěvků k 110. Výročí narození druhého československého prezidenta*. 1. vyd. Praha: Nadace Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci, Vojenská akademie, 1994.

BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha: Gallery, 2002. ISBN 80-86010-55-4.

BIMAN, Stanislav. *Kronika 20. století*. Praha: Fortuna Print, 2000. ISBN 80-7321-069-X.

ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3376-7.

DEJMEK, Jindřich. *Edvard Beneš: politická biografie českého demokrata*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1224-0.

DEJMEK, Jindřich. *Edvard Beneš – Prezident republiky a vůdce národního odboje (1935-1948): politická biografie českého demokrata*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1473-1.

DEJMEK, Jindřich. *Kauza: tzv. Benešovi dekrety: historické kořeny a souvislosti*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 1999. ISBN 80-7286-001-1.

HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0445-7.

HAVLÍČEK, František. *Eduard Beneš – člověk, sociolog, politik*. 21. Publikace. Praha: Prospektrum spol. s.r.o., 1991. ISBN 80-85431-20-3.

JOHN, Miloslav. *Čechoslovakismus a ČSR 1914-1938*. 1. vyd. Beroun: Baroko a Fox, 1994. ISBN 80-85642-20-4.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938): Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 8é-7277-031-4.

KLUGEROVÁ, Jarmila; PRÁZOVÁ, Irena; VACÍNOVÁ, Tereza. *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. 3. Přepřacované vydání. Praha: univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-7452-004-4.

KURAL, Václav. *Rok 1938: Mohli jsme se bránit?*. 1. vyd. Praha: Správa sociálního řízení federálního ministerstva obrany, 1992. ISBN 80-85469-10-3.

KURAL, Václav. *Hitlerova odložená válka za zničení ČSR*. 1. vyd. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1657-7.

KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství?: Češi a Němci v československém státě 1918-1938*. 1. vyd. Praha: R, 1993. ISBN 80-901431-3-X.

LIŠKA, Vladimír. *Causa Edvard Beneš*. 1. vyd. V Olomouci: Fontána, 2005. ISBN 80-7336-219-8.

MNICHOV. *Mnichov 1938 a česká společnost: Sborník z mezinárodního symposia k 70. výročí mnichovské dohody*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 81-83. ISBN 978-80-87211-06-9.

NĚMEČEK, Jan. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. 1. vyd. Praha: Litera Bohemica; Baronet, 2002. ISBN 80-85916-21-5.

NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*. 1. vyd. Brno: CP Books, 2005. ISBN 80-251-0545-8.

NOVOTNÝ, Karel. *Člověk Edvard Beneš: čtení o druhém prezidentovi*. 1. vyd. Praha: Dita, 2006. ISBN 80-85926-43-1.

OLIVOVÁ, Věra. *Československé dějiny 1919-1931: skripta pro posluchače Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-458-4.

OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny Československa od roku 1918 do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.

ORT, Alexandr. *Edvard Beneš: Diplomát a politik*. 1. vyd. Praha: Irma, 1994. ISBN 80-901353-1-5.

SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0577-3.

TOMEŠ, Josef. *Slovník k politickým dějinám Československa 1918-1992*. svazek 2. Praha: Budka, 1994. ISBN 80-901549-2-1.

URBAN, František Jaroslav. *President dr. Edvard Beneš*. 3. vyd. Praha: Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví spol. s.r.o., 1946.

VAŠEK, Richard. *Prezident Beneš v letech 1935-1938: studie a edice dokumentů*. 1. vyd. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86495-42-2.

ZEMAN, Zbyněk. *Edvard Beneš: politický životopis*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta, 2000. ISBN 80-204-0770-7.

INTERNETOVÉ ZDROJE

DREXLER, Otto. Počátky československé zahraniční politiky. *Britské listy* [online]. 2006 [cit. 2006-11-21]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/art/31348.html>>

Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky: 121/1920 Sb. In: *Zákonů*. 1920. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html>

Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky: 121/1920 Sb. In: *Zákonů*. 1920. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html>

Beneš Edvard [online]. 14. 10. 2010. Dostupné z: <<http://vlast.cz/edvard-benes-2/>>

Edvard Beneš [online]. Dostupné z: <http://tema.novinky.cz/edvard-benes>

Mnichovská dohoda 1938 [online]. 29. 9. 2008. Dostupné z: <http://www.militaryzone.cz>

Vznik SdP [online]. 7. 12. 2011. Dostupné z: <http://www.zachis.estranky.cz/>

www.citace.com. *Citace* [online]. Dostupné z: <<http://citace.com>>

www.pravidla.cz. *Pravidla* [online]. Dostupné z: <<http://www.pravidla.cz/>>

3. srpen 1938 [online]. 7. 2. 2010. Dostupné z: <<http://pospec-blogspot.com>>

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1: Edvard Beneš	45
OBRÁZEK 2: Edvard Beneš po boku T. G. Masaryka	46
OBRÁZEK 3: Pohraničí českých zemí – Sudety	47
OBRÁZEK 4: Znak Sudetoněmecké strany (SdP)	48
OBRÁZEK 5: Lord Walter Runciman	49
OBRÁZEK 6: Sjezd SdP v Karlových Varech	50
OBRÁZEK 7: Aktéři mnichovského diktátu	51
OBRÁZEK 8: Fotografie z průběhu mnichovského jednání	52
OBRÁZEK 9: Sudetští Němci vyvracejí pohraniční sloup ČSR	53
OBRÁZEK 10: Československé území po Mnichovu	54
OBRÁZEK 11: Obrana Československa 1938	55

OBRÁZKY

Obrázek 1: Edvard Beneš

Zdroj: *Beneš Edvard* [online]. 14. 10. 2010. Dostupné z: <<http://vlast.cz/edvard-benes-2/>>

Obrázek 2: Edvard Beneš po boku T. G. Masaryka

Zdroj: *Edvard Beneš* [online]. Dostupné z: <<http://tema.novinky.cz/edvard-benes>>

Obrázek 3: Pohraničí českých zemí - Sudety vč. německého osídlení

Zdroj: ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 52. ISBN 978-80-251-3376-7.

Obrázek 4: Znak Sudetoněmecké strany (SdP)

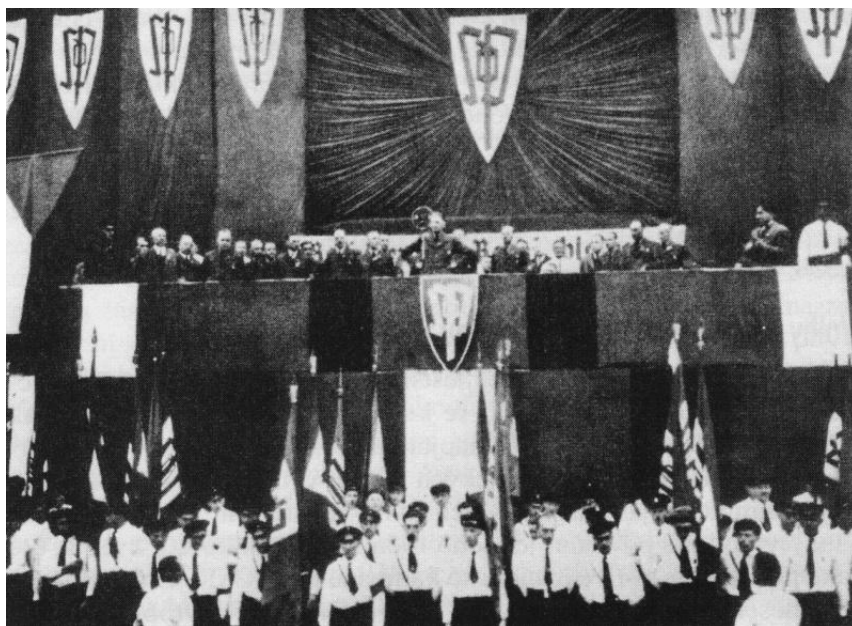
Zdroj: *Vznik SdP* [online]. 7. 12. 2011. Dostupné z: <<http://www.zachis.estranky.cz/>>

Obrázek 5: Lord Walter Runciman

Zdroj: *3. Srpen 1938* [online]. 7. 2. 2010. Dostupné z: <<http://pospec-blogspot.com>>

Obrázek 6: Sjezd SdP v Karlových Varech

Zdroj: ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 67. ISBN 978-80-251-3376-7.

Obrázek 7: Aktéři mnichovského diktátu

Zdroj: *Mnichovská dohoda 1938* [online]. 29. 9. 2008. Dostupné z: <http://www.militaryzone.cz>

Obrázek 8: Fotografie z průběhu mnichovského jednání

Zdroj: ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. Vyd. Brno: Computer Přes, 2011, s. 115. ISBN 978-80-251-3376-7.

Poznámka: zleva N. Chamberlain, É. Daladier, A. Hitler a B. Mussolini

Obrázek 9: Sudetští Němci vyvracejí pohraniční sloup ČSR

Zdroj: ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 122. ISBN 978-80-251-3376-7.

Obrázek 10: Československé území po Mnichovu (říjen 1938 - březen 1939)

Zdroj: ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. Vyd. Brno: Computer Přes, 2011, s. 125. ISBN 978-80-251-3376-7.

Obrázek 11: Obrana Československa 1938

Zdroj: ČAPKA, František. *Tragédie mnichovské dohody: skutečná fakta a odhalené mýty; osudové okamžiky*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 130. ISBN 978-80-251-3376-7.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – Projev předsedy vlády Václava Klause	I
PŘÍLOHA B – Text mnichovské dohody	III

PŘÍLOHY

Příloha A – Projev předsedy vlády Václava KLAUSE při otevření výstavy „Dr. Edvard Beneš – československý a evropský politik“ (v Národním museu 25. 5. 1994)

Dr. Edvard Beneš bezesporu patří k nejvýznamnějším osobnostem moderní české politiky. Nemá smysl zamlčovat, že je osobností kontroverzní, osobností vzbuzující nadšený souhlas i zřetelný nesouhlas, osobností, kterou různě hodnotí domov a zahraničí.

Benešova politická dráha zahrnuje tři významná období, jež byla a určitě ještě dlouho budou středem pozornosti historiků a politologů: jeho podíl na vzniku a formování demokratické ČSR, jeho roli v době mnichovské tragédie, a jeho válečné a poválečné úsilí o znovuvybudování demokratického československého státu, jež skončilo tak neúspěšně únorem 1948.

Zásluha dr. Edvarda Beneše na vzniku a budování našeho demokratického státu je velká a bezesporná. Zasloužil se o to v době, kdy náš osud visel doslova na vlásku. Hájil zájmy státu doma a v zahraničí a touto svou činností si získal spoustu oddaných přívrženců, ale i zásadních odpůrců. Jeho rozhodná orientace na západní demokratické mocnosti vedla k tomu, že v meziválečné době byla naše země všeobecně uznávaná jako ta ze středoevropských zemí, kde se v největší míře podařilo uskutečnit ideály svobodné společnosti. Nesporným faktem zůstává, že dr. Beneš byl jedním z tvůrců československé demokracie.

Tragické období Mnichova a Benešova politická činnost v té době jsou záležitostí, v nichž se podle mého názoru Benešovi nejvíce křivdí. Je jistě pravda, že tehdy zcela selhaly zahraničněpolitické vazby i záruky, na nichž byla v meziválečném období celá politika československého státu postavena. Západní mocnosti, především Francie, tehdy nedokázaly vůči svému středoevropskému spojenci unést tu zodpovědnost, kterou na sebe vzaly na Versailleské konferenci. Vytýkat v této situaci Benešovi kapitulantství je

demagogie. Beneš tehdy neudělal nic jiného, než že v beznadějně situaci neriskoval válečný konflikt.

Mnichovské zklamání způsobilo dr. Benešovi tak hlubokou frustraci, že se s ní už nikdy nevyrovnal. V době druhé světové války se pustil do komplikované hry, která se snad dá obhajovat neobyčejně složitou situací, navozenou vynuceným spojenectvím západních demokratických států se Stalinovým impériem, ale byla to hra, která nemohla dopadnout – a také nedopadla – dobře.

Zdroj: BENEŠ, Edvard. *Edvard Beneš – československý a evropský politik: Mezinárodní konference 25. – 29. 5. 1994; sborník projevů a příspěvků k 110. Výročí narození druhého československého prezidenta*. 1. vyd. Praha: Nadace Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci, Vojenská akademie, 1994.

Příloha B – Text mnichovské dohody

Německo, Spojené království, Francie a Itálie se dohodly se zřetelem k ujednání, jehož bylo ve věci odstoupení sudetoněmeckých území v podstatě již dosaženo, o těchto člancích a podmínkách tohoto odstoupení a o opatřeních, jež je podle toho učiniti – a prohlašují se tímto ujednáním každý jednotlivě odpovědný za kroky, kterých je zapotřebí, aby jeho provedení bylo zajištěno:

- 1) Vyklizování započne dne 1. října t. r.
- 2) Spojené království, Francie a Itálie se shodují v tom, že vyklizení území bude provedeno do 10. října 1938, a to bez zničení jakýchkoliv nynějších zařízení, a že československá vláda bude činěna odpovědnou za to, že vyklizení bez poškození uvedených zařízení bude provedeno.
- 3) Podmínky vyklizení stanoví v podrobnostech mezinárodní výbor, složený ze zástupců Německa, Spojeného království, Francie, Itálie a Československa.
- 4) Obsazení převážně německého území německými vojsky po etapách počne 1. října 1938. Čtyři, na přiložené mapě vyznačené územní úseky, obsadí se německými vojsky v tomto pořadí.
 - Římskou I. označený územní úsek 1. a 2. října t. r.
 - Římskou II. označený územní úsek 2. a 3. října t. r.
 - Římskou III. označený územní úsek 3., 4. a 5. října t. r.
 - Římskou IV. označený územní úsek 6. a 7. října t. r.Ostatní území převážně německého charakteru bude bez průtahu výše uvedeným mezinárodním výborem vytyčeno a do 10. října německými vojsky obsazeno.
- 5) V par. 3 uvedený mezinárodní výbor určí území, v němž se má provést lidové hlasování. Tato území budou, až do skončení lidového hlasování, obsazena mezinárodními formacemi. Týž výbor určí podmínky, jimiž se bude řídit lidové hlasování, při čemž jest užití za základ podmínky hlasování v Saarsku. Výbor

stanoví také den, kdy se lidové hlasování bude konati. Tento den nesmí však býti pozdější než konec listopadu.

- 6) Konečné vytýčení hranic provede mezinárodní výbor. Tento výbor jest oprávněn doporučiti čtyřem mocnostem: Německu, Spojenému království, Francii a Itálii v některých výjimečných případech menší odchylky od přísně etnografického stanovení pásem, jež lze postoupiti bez lidového hlasování.
- 7) Zavede se opční právo pro přestup do odstoupených oblastí a pro vystoupení z nich. Opce musí býti provedena v období 6 měsíců ode dne uzavření této dohody. Německo-československý výbor určí jednotlivosti opce, uváží způsob, jak ulehčiti výměnu obyvatelstva, a vyjasní zásadní otázky, které z této výměny vzejdou.
- 8) Československá armáda propustí do čtyř měsíců ode dne uzavření této dohody všechny sudetské Němce, kteří si toho propuštění přejí, ze svých vojenských a policejních svazků. V téže lhůtě propustí československá vláda sudetoněmecké vězně, kteří si odpykávají tresty na svobodě pro politické přečiny.

Mnichov, dne 29. Zář 1938

Podepsání:

Adolf Hitler

Neville Chamberlain

Benito Mussolini

Édouard Daladier

Dodatek k dohodě

Vláda Jejího Veličenstva ve Spojeném království a francouzská vláda se připojily k této dohodě s tím, že stojí za návrhem obsaženým v § 6 anglo-francouzských návrhů z 19. září, týkajících se mezinárodní záruky nových hranic československého státu proti nevyprovokovanému útoku.

Jakmile bude upravena otázka polských a maďarských menšin v Československu, dají Německo a Itálie Československu záruku ze své strany.

Mnichov 29. září 1938

(Podpisy)

Doplňující prohlášení

Čtyři přítomné hlavy vlád se shodují v tom, že mezinárodní výbor předvídaný dnešní dohodou bude složen ze státního sekretáře německého ministerstva zahraničních věcí, z anglického, francouzského a italského velvyslance akreditovaných v Berlíně a z jednoho zástupce jmenovaného československou vládou.

Mnichov 29. září 1938

(Podpisy)

Doplňující prohlášení

Hlavy vlád čtyř mocností prohlašují, že nebude-li do tří měsíců problém polských a maďarských menšin v Československu vyřešen mezi zainteresovanými vládami cestou dohody, stane se tento problém předmětem dalšího jednání hlav vlád čtyř mocností, které jsou zde přítomny.

Mnichov 29. září 1938

(Podpisy)

Zdroj: MNICHOV. *Mnichov 1938 a česká společnost: Sborník z mezinárodního symposia k 70. výročí mnichovské dohody*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 81-83. ISBN 978-80-87211-06-9.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Monika Dubská

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Edvard Beneš a mnichovská krize

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů české literatury a pramenů: 29

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 10

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný, Dr.